

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
Кафедра соціології та соціальної роботи

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету суспільних наук

Остапець Ю.О./

«*Ю. Остапець*» 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТІВ ТА МЕДІАЦІЯ

Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Галузь знань	05 Соціальні і поведінкові науки
Спеціальність	054 Соціологія
Освітня програма	Соціологія
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Ужгород 2022

Робоча програма навчальної дисципліни **«Врегулювання конфліктів та медіація»** для здобувачів вищої освіти галузі знань **05 «Соціальні і поведінкові науки»** спеціальності **054 «Соціологія»** освітньої програми **«Соціологія»**.

Розробник: Кацьора Олександр Валентинович, кандидат соціологічних наук, доцент кафедри соціології та соціальної роботи.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри **соціології та соціальної роботи**

протокол № 13 від «24» травня 2022 р.

Завідувач кафедри Шандор Ф.Ф.

Схвалено науково-методичною комісією **факультету суспільних наук**

протокол № 8 від «07» червня 2022 р.

Голова науково-методичної комісії Попадич О.О.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	1	1
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: 2 аудиторних – 44 самостійної роботи студента – 76	1	1
	Лекції:	
	24	8
	Практичні (семінарські):	
	20	4
Вид підсумкового контролю: іспит	Лабораторні:	
Форма підсумкового контролю: усне опитування	Самостійна робота:	
	76	108

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Серед широкого кола знань, якими повинні оволодіти майбутні соціологи, провідне місце займають соціальні технології, зокрема медіація. Дана програма повинна допомогти студентам оволодіти теорією, методикою та практикою підготовки й здійснення медіації як методу врегулювання конфліктів в соціальній сфері. Вона, що не менш важливо, сприятиме виробленню вмінь і навичок діалогових практик у діяльності соціолога.

Мета курсу – надання здобувачам необхідного обсягу знань, практичних умінь та навичок щодо врегулювання конфліктів шляхом медіаційних практик.

Завданням дисципліни є

- оволодіння студентами знаннями з у галузі медіації;
- засвоєння знань та умінь в сфері конфліктології, що забезпечують здатність аналізувати, оцінювати і порівнювати альтернативи вирішення конфліктів;
- підвищення рівня методологічних навичок вирішення конфліктів;
- оволодіння діалоговими практиками.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми в здобувачів повинні бути сформовані такі компетентності:

загальні:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК01);
- здатність працювати автономно (ЗК02);
- здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності) (ЗК03);
- здатність працювати в міжнародному контексті (ЗК04);
- здатність планувати і здійснювати міжособистісну взаємодію (ЗК07);
- здатність усвідомлювати проблематику рівних можливостей у суспільстві, зокрема у її гендерних, расових, вікових аспектах (ЗК08);

фахові:

- здатність аналізувати соціальні явища і процеси (СК01);
- здатність дотримуватися у своїй діяльності норм професійної етики соціолога та керуватися загальнолюдськими цінностями (СК06);
- здатність розуміти соціальні процеси, тренди, можливості і виклики соціальних змін в Україні та світі та стратегічно планувати вектор їх руху (СК08);
- здатність розв'язувати конфлікти та вести діалог з усіма зацікавленими соціальними суб'єктами (СК09);
- здатність виконувати роль медіатора в громадах, освітніх закладах, вирішувати суперечності в позасудовому порядку (СК10);
- здатність співпрацювати з європейськими та євроатлантичними інституціями (СК11).

3. ОЧКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до ОПП вивчення навчальної дисципліни «Врегулювання конфліктів та медіація» повинно забезпечити досягнення таких програмних результатів:

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Здійснювати діагностику та інтерпретацію соціальних проблем українського суспільства та світової спільноти, причини їхнього виникнення та наслідки	ПР02
Вільно спілкуватись усно і письмово українською мовою та однією з іноземних мов при обговоренні професійних питань, досліджень та інновацій у сфері соціології та суміжних наук у тому числі в контексті співпраці з європейськими та євроатлантичними інституціями.	ПР06
Вирішувати етичні дилеми відповідно до норм професійної етики соціолога та загальнолюдських цінностей	ПР07
Проводити аналіз та ідентифікацію конфлікту, визначати можливості та способи інтервенції, медіабельність конфлікту	ПР11
Проводити медіаційні сесії, фасилітувати діалоги	ПР12
Активно слухати, перефразувати, резюмувати, ставити запитання, аналізувати невербальні прояви комунікації	ПР13

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Врегулювання конфліктів та медіація»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Здійснювати діагностику та інтерпретацію соціальних проблем українського суспільства та світової спільноти, причини їхнього виникнення та наслідки	ПР02
Вільно спілкуватись усно і письмово українською мовою та однією з іноземних мов при обговоренні професійних питань, досліджень та інновацій у сфері соціології та суміжних наук у тому числі в контексті співпраці з європейськими та євроатлантичними інституціями.	ПР06
Застосовувати медіаційні, фасилітаційні та діалогові практики відповідно до норм професійної етики соціолога та загальнолюдських цінностей	ПР07
Розуміти соціально-психологічні причини виникнення конфлікту, способи його вирішення, типи поведінки під час вирішення спорів, а також вміти визначати шляхи вирішення конфліктних ситуацій	ПР11
Здійснювати медіаційні та фасилітаційні сесії відповідно до етапів їх проведення	ПР12
Володіти техніками діалогових практик	ПР13

4. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання результатів навчання та методами демонстрування з навчальної дисципліни є:

- поточний контроль – здійснюється для всіх видів аудиторних занять під час їх проведення. Метою поточного контролю є визначення рівня досягнень дисциплінарних результатів навчання студента за певним розділом (темою) робочої програми дисципліни, практичними заняттями, самостійною роботою;
- проміжний (модульний) контроль має на меті оцінювання знань, умінь та практичних навичок студента, набутих під час засвоєння теоретичного і практичного матеріалу після вивчення логічно завершеної частини навчальної дисципліни;
- підсумковий контроль передбачає комплексне оцінювання рівня сформованості результатів навчання з дисципліни.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: доповідь на практичному занятті, самостійна робота (підготовка конспекту лекції, складання міні-словників до теми тощо), есе, тести, реферат, підготовка презентації на визначену тему.

Знання, вміння та навички студентів оцінюються через визначення критеріїв виконання завдань. Кількісна оцінка певного поточного контролю за конкретним видом навчального заняття визначається як сума балів за окремі види навчальної роботи. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами поточного контролю протягом одного модуля – 50.

Форма модульного контролю: контрольна робота. Передбачає розкриття теоретичних питань і тести. Кожне завдання модульної контрольної роботи (2 теоретичні і тестові завдання) оцінюється окремо. Загальна оцінка розраховується як сума оцінок: теоретична частина – 40 балів (по 20 балів кожне теоретичне питання); тести оцінюються в 10 балів. Максимальна оцінка за модульну контрольну роботу – 50 балів.

Підсумкова оцінка за кожний модуль складається із суми балів за поточне оцінювання і результату модульної контрольної роботи (максимальна оцінка – 100 балів).

Форма підсумкового семестрового контролю: залік у формі усного опитування.

Результат підсумкового контролю визначається як середнє арифметичне значення двох модулів. Якщо студент погоджується з набраною кількістю балів, ця оцінка може бути виставлена у відомість. Якщо студент не отримав достатньої кількості балів (менше 35) або не погоджується з підсумковою оцінкою, то він складає іспит в усній формі.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

T1	T2	T3	T4	T5	Модульна контрольна робота	Сума
10	10	10	10	10	50	100

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

T1	T2	T3	T4	T5	Модульна контрольна робота	Сума
10	10	10	10	10	50	100

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Самостійна робота	2	12	2	12
Виконання завдань (написання анотації, оформлення бібліографії тощо)	4	8	4	8
Тестування	2	10	2	10
Доповідь на практичному занятті	5	10	5	10
Реферат	1	5	1	5
Підготовка і демонстрація презентації на визначену тему	2	5	2	5
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Критерії оцінювання модульної контрольній роботи:

40-50 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, правильно вирішує тестові завдання.

30-39 балів – студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації. Тести вирішує правильно.

20-29 балів – студент відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою. При вирішенні тестових завдань допускає незначні помилки.

10-19 балів – студент не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань, вирішує тести з помилками.

1-9 балів – не в змозі викласти зміст питань, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, вирішує завдання, які потребують однослівної відповіді.

0 – студент не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Відповідно до *«Положення про порядок та методику проведення семестрових (курсівих) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті»* (затверджено Наказом Ректора ДВНЗ «УжНУ» № 698/01-17 від 08.05.2015 р.), знання студентів оцінюється як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) – заслуговує студент, який:

- всебічно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;
- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;

- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

оцінку «добре» (82-89 балів, B) – заслуговує студент, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;

- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;

- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправив, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «добре» (74-81 бал, C) – заслуговує студент, який:

- в цілому навчальну програму засвоїв, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок;

- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;

- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) – заслуговує студент, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;

- виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок;

- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;

- допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслуговує студент, який:

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється студенту, який:

- виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

оцінка «незадовільно» (35 балів, F) – виставляється студенту заочної форми навчання, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;
- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;
- не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи студента протягом семестру.

Таблиця відповідності оцінок за різними шкалами

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		диференційована	недиференційована
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82-89	B	Добре	
74-81	C		
64-73	D	Задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	Незараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Теоретико-методологічні аспекти медіації.

Тема 1. Загальне уявлення про природу конфліктів.

- Причини та механізми виникнення конфліктів. Позитивний та негативний вплив конфлікту.
- Типові причини конфліктів. Класифікація конфліктів. Типологія соціальних конфліктів.
- Динаміка конфлікту. Ескалація конфлікту за Ф. Глазлом.
- Психологічний вплив конфлікту на особистість та групу.

Тема 2. Позиції, інтереси та потреби у конфлікті.

- Позиції, інтереси та потреби - співвідношення та місце у конфлікті.
- Визначення та опис емоцій та потреб.
- Визначення та опис позицій та інтересів.

Тема 3. Аналіз конфлікту.

- Підходи до аналізу конфліктів.
- «Історична» карта. «Фотографія конфлікту»..
- Картографія конфлікту Корнеліуса-Фейра.

Тема 4. Загальні положення про медіацію.

- Історія розвитку інституту медіації.
- Поняття медіації. Види медіації. Принципи медіації.
- Сфера застосування медіації.
- Правове регулювання медіації.

Тема 5. Процедура медіації

- Початок процедури медіації.
- Етапи медіаційної процедури.
- Проведення процедури медіації.
- Припинення процедури медіації.
- Договори за результатами медіації

Модуль № 2. Медіаційні техніки

Тема 6. Навички медіатора

- Комунікативні навички (активне слухання, перефразування, резюмування, запитання, розвиток ідеї, нейтральна мова).
- Нейтральність. Безоцінюваність.
- Ведення процедури.

Тема 7. Особа медіатора: правові та психологічні аспекти

- Вимоги щодо набуття статусу медіатора.
- Права медіатора. Обов'язки медіатора. Відповідальність медіатора.
- Психологічні особливості особистості медіатора.
- Психологічні аспекти посередницької діяльності

Тема 8. Сімейна медіація

- Психологічна та правова специфіка сімейної медіації.
- Підготовка сімейного медіатора.
- Використання психологічних прийомів.
- Захист прав дитини

Тема 9. Медіація у громаді

- Місце медіації у житті громади.
- Ненасильницьке вирішення сусідських суперечок.
- Земельні питання.
- Медіація та релігійне життя.

Тема 10. Медіація у бізнесі

- Розв'язання бізнесових суперечок за допомогою медіації.
- Світова практика медіації у бізнесі.
- Збереження партнерських зв'язків у бізнесі.

5.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	Усього	У тому числі				
		лекції	практичні	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
Модуль 1						
Тема 1. Загальне уявлення про природу конфліктів	12	4	2			6
Тема 2. Позичії, інтереси та потреби у конфлікті	12	2	2			8
Тема 3. Аналіз конфлікту	12	2	2			8
Тема 4. Загальні положення про медіацію	12	2	2			8
Тема 5. Процедура медіації	12	2	2			8
<i>Разом за модуль</i>	<i>60</i>	<i>12</i>	<i>10</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>38</i>
Модуль 2						
Тема 6. Навички медіатора	12	2	2			8
Тема 7. Особа медіатора: правові та психологічні аспекти	12	2	2			8
Тема 8. Сімейна медіація	12	4	2			6
Тема 9. Медіація у громаді	12	2	2			8
Тема 10. Медіація у бізнесі	12	2	2			8
<i>Разом за модуль</i>	<i>60</i>	<i>12</i>	<i>10</i>			<i>38</i>
<i>Разом</i>	<i>120</i>	<i>24</i>	<i>20</i>			<i>76</i>

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: заочна					
	Усього	У тому числі				
		лекції	практичні	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
Модуль 1						
Тема 1. Загальне уявлення про природу конфліктів	12	2				10

Тема 2. Позиції, інтереси та потреби у конфлікті	12	2				10
Тема 3. Аналіз конфлікту	12					12
Тема 4. Загальні положення про медіацію	12					12
Тема 5. Процедура медіації	12		2			10
<i>Разом за модуль</i>	<i>60</i>	<i>4</i>	<i>2</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>54</i>
Модуль 2						
Тема 6. Навички медіатора	12					12
Тема 7. Особа медіатора: правові та психологічні аспекти	10					10
Тема 8. Сімейна медіація	14	2	2			10
Тема 9. Медіація у громаді	14	2				12
Тема 10. Медіація у бізнесі	10					10
<i>Разом за модуль</i>	<i>60</i>	<i>4</i>	<i>2</i>			<i>54</i>
<i>Разом</i>	<i>120</i>	<i>8</i>	<i>4</i>			<i>108</i>

5.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Загальне уявлення про природу конфліктів	2	
2.	Позиції, інтереси та потреби у конфлікті	2	
3.	Аналіз конфлікту	2	
4.	Загальні положення про медіацію	2	
5.	Процедура медіації	2	2
6.	Навички медіатора	2	
7.	Особа медіатора: правові та психологічні аспекти	2	
8.	Сімейна медіація	2	
9.	Медіація у громаді	2	2
10.	Медіація у бізнесі	2	
Разом		20	4

5.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Загальне уявлення про природу конфліктів	6	10
2.	Позиції, інтереси та потреби у конфлікті	8	10
3.	Аналіз конфлікту	8	12
4.	Загальні положення про медіацію	8	12
5.	Процедура медіації	8	10
6.	Навички медіатора	8	12
7.	Особа медіатора: правові та психологічні аспекти	8	10
8.	Сімейна медіація	6	10

9.	Медіація у громаді	8	12
10.	Медіація у бізнесі	8	10
Разом		76	108

6. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

В умовах використання формату онлайн-навчання (дистанційного навчання) із застосуванням мережі Google Meet названі засоби, методи та форми визначаються за домовленістю зі здобувачами і в залежності від зручного виду взаємодії, застосовуються з допомогою існуючих функцій групових чатів та відеоконференцій.

Для ефективного засвоєння тематики є можливість демонстрації необхідних матеріалів на робочому столі комп'ютерного технічного засобу під час занять і семінарів. Зокрема, у разі потреби, під час онлайн-заняття можна надати доступ до свого екрану, щоб показати презентації або іншу тематичну інформацію на робочому столі.

Планування лекційних і семінарських занять, модульних контрольних робіт, звітування за індивідуальну та іншу передбачену програмою роботу зі студентами, а також підсумкова перевірка знань у формі іспиту (заліку) здійснюється заздалегідь за допомогою прив'язки до Google-календаря. Синхронізація запланованих заходів виконується автоматично на всіх зручних для їх проведення пристроях.

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна

1. Андрєєнкова В. Л., Дацко О. В., Лунченко Н. В., Мараховська Т. А. Навчальна програма «Базові навички медіатора в навчальному закладі та громаді. забезпечення участі жінок і дітей у розв'язанні конфліктів та миробудуванні»: робочий зошит. К.: ФОП Стеценко В. В. 2016. 31 с.

2. Ващенко І. В. Конфліктологія та теорія переговорів: навч. посіб. К.: Знання, 2013. 407 с.

3. Гірник А. М. Основи конфліктології: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: Києво-Могилян. акад., 2010. 222 с. URL: http://pidruchniki.com/15660212/psihologiya/poserednitstvo_konfliktah.

4. Державний стандарт надання соціальної послуги посередництва (медіації) / ВРУ: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1243-16>

5. Європейський кодекс поведіння для медіаторов. URL: http://www.bassistov.org/code_of_conduct.htm.

6. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери. 2-ге видання / за заг. ред. проф. І.Д. Звереві . Київ, Сімферополь: Універсум, 2013. 536 с.

7. Про соціальні послуги: Закон України від 27.04.2022 № 2671-VIII. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>

8. Про медіацію: Закон України від 16.11.2021 № 1875-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>

9. Нескородев С.Н. Конфліктологія: учебное пособие. Х.: ХНУ имени В. Н. Каразина, 2015. 196 с.

10. Розбудова миру. Профілактика і вирішення конфлікту з використанням медіації: соціально-педагогічний аспект. Навч.-метод. Посібник. К.: ФОП Стеценко В. В. 2016. 192 с.

Додаткова

1. Бесемер Х. Медіація. Посередництво в конфліктах. К.: Worda, 2004. 173 с.

2. Величко Оксана, Тетяна Янковська. Управління конфліктами та стресом. Посібник для працівників апарату суду. Київ, 2010. 192 с.

3. Гетті ван Гурп. Медіація однолітків. Докладний посібник з розв'язання конфліктів у наших школах. Авторський варіант перекладу книжки, виданої Українським центром порозуміння у 2006 р. URL: <http://www.ex.ua/12686710>.

4. Кей П., Баррі С., Марк У. Кола примирення. Від злочину до повернення в громаду. К.: Видавець Захаренко В.О., 2008. 272 с.

5. Конвенція Ради Європи про попередження насильства щодо жінок та домашнього насильства та боротьбу з цими явищами. URL: <http://www.coe.int/fr/web/stop-violence-against-women-ukraine/publications/project>.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Сайт Міністерства соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua>

2. Сайт Верховної ради України. URL [http:// rada.gov.ua](http://rada.gov.ua)

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис, Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис, Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис, Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис, Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис, Прізвище ініціали)